

Český svaz ochránců přírody

Základní organizace Orlice

Lhotecká 179, 500 09 Hradec Králové 9

Výroční zpráva

za rok 2020

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE K 31. 12. 2020

IČO:	00114405
Adresa pro poštovní styk:	ZO ČSOP ORLICE, Lhotecká 179, 500 09 Hradec Králové 9.
Adresa Ekocentra Orlice:	Ekocentrum Orlice, Krňovice 33, 503 46 Třebechovice pod Orebem
Telefon:	604 751 265 (mobil – předseda)
e-mail:	csop@krnovice.cz , adam.zaruba@krnovice.cz
www:	http://www.krnovice.cz
Předseda ZO:	Ing. Adam Záruba, Ph.D.
Hospodář:	Irena Zárubová
3. člen výboru:	Ing. Jitka Kuthanová
Revizor:	Jana Kopecká
Počet členů:	16
Počet zaměstnanců:	3

2. Z HISTORIE ZO ČSOP ORLICE

Členové základní organizace se od jejího vzniku v roce 1988 aktivně podílejí na ochraně přírody a krajiny, jak prováděním praktických prací, tak poskytováním informací z oblasti ochrany přírody a životního prostředí pro nejšířší veřejnost. Řadu let je ZO zapojena do správních řízení v případech, kdy dochází k zásahům do významných přírodních celků, zeleně nebo kde by mohlo dojít k újmě na životním prostředí. Podobně se podílí na připomínkování různých územně plánovacích a strategických podkladů a dokumentů na úrovni města Hradce Králové, Královéhradeckého kraje i celé České republiky a rovněž se účastní procesů EIA na některé z hlediska životního prostředí významné záměry. **ZO ČSOP ORLICE je jedním ze zakládajících subjektů a provozovatelů Podorlického skanzenu v Krňovicích.**

Z činností prováděných v minulosti i současnosti lze namátkou jmenovat například:

- péče o zeleň
- péče o chráněná území
- péče o areál bojiště války 1866 na Chlumu
- zapojení do celostátního programu ČSOP „akce Jilm“
- péče o labuť v Hradci Králové
- provádění těžebních a pěstebních prací v málo přístupných a cenných oblastech Krkonošského národního parku (zpravidla tam, kde by běžná technika a těžební postupy způsobovaly ekologické škody) - těžby kůrovcových kalamit a usychajících lesních hran v oblasti Lvího dolu, Pomezních Bud apod.; k přibližování dřeva sloužila např. i historická technologie skluzů.
- opravy památek lidové architektury ve východních Čechách
- ZO se stala zakládajícím členem výrobního družstva zaměřeného na zpracování dřevní hmoty (s vlastní pásovou pilou pro výrobu atypického řeziva pro opravy památek, pořez přesílených a dlouhých výřezů)
- informační podpora výstavby dřevěných roubených domů
- spolupráce při výstavbě a provozu Podorlického skanzenu v Krňovicích

- aktivní účast na mapování a záchranném programu zaměřeném na staré a krajové odrůdy ovocných dřevin
- účast ve správních řízeních a dalších rozhodovacích procesech
- zemědělská činnost a chov ovcí
- provoz Ekocentra Orlice v Podorlickém skanzenu v Krňovicích (ekovýchovné programy, osvěta a environmentální poradenství) aj.

3. ČINNOST ZÁKLADNÍ ORGANIZACE ORLICE V ROCE 2020

3.1. PODORLICKÝ SKANZEN KRŇOVICE

3.1.1 HISTORIE A POPIS AREÁLU

ZO ČSOP ORLICE je jedním z iniciátorů stavby skanzenu lidové architektury a muzea vesnice pro region východních Čech. Důležitost a vhodnost výstavby skanzenu vyplynula z naší dlouholeté činnosti při ochraně památek a z mnoha cest po kraji, kdy téměř před očima mizejí staré dřevěné objekty značné historické hodnoty. Kromě ZO ČSOP ORLICE je dalším ze zakladatelů firma Dřevozpracující družstvo¹, která je také našim partnerem. Výstavba skanzenu se stala dominantní a nejdůležitější náplní práce členů ZO ČSOP ORLICE.

První záměry vzniku skanzenu, který by mapoval architekturu regionu Královéhradecka, pocházejí z roku 1998. Areál měl vzniknout v obci Bělečko ležící cca 8 km jihovýchodně od Hradce Králové. Díky negativnímu postoji tehdejšího obecního úřadu v Býšti (pod který Bělečko spadá) i později vzniklého Pardubického kraje (Bělečko leží těsně za hranicí Královéhradeckého kraje) však bylo nutné záměry přehodnotit. Začalo nové hledání vhodného místa. To bylo nalezeno v Krňovicích, které jsou součástí města Třebechovice pod Orebem. Záměr byl přijat jak původními majiteli pozemků, tak městským úřadem v Třebechovicích p. Orebem. Ani zde však nebyla cesta k realizaci přímá a práce na vlastní výstavbě započaly až v roce 2002.

Historické stavby ve skanzenu jsou stavěny jednak formou replik podle dochované dokumentace nebo přenášením původních historických staveb do skanzenu. Z již existujících objektů je třeba zmínit následující:

- **Zájezdní hostinec „Na Špici“ z Hradce Králové.** Jedná se o repliku zájezdního hostince, který stával až do počátku 20. století na Pražském Předměstí. Budova byla zhotovena podle dobových fotografií a mírně zmenšena a přizpůsobena potřebám skanzenu. Je zde umístěn vstup do skanzenu s pokladnou, výstavní prostory a své sídlo zde má také Ekocentrum Orlice. Majitelem objektu je ZO ČSOP ORLICE.
- **Areál „Polabského statku“** slouží především jako správní a technické zázemí skanzenu a není součástí jeho expozic. Předlohou vlastní budovy „statku“, která je novostavbou, je typický patrový statek polabského typu (jedním z posledních dochovaných je Šrámkův statek v Hradci Králové - Pileticích). Součástí areálu polabského statku jsou dvě stodoly. **Roubená stodola z Ledců** slouží jako depozitář skanzenu. Druhá **stodola** pochází z **Klášteřce nad Orlicí** a slouží jako provozní budova. Součástí areálu bude v budoucnu také zděný špýchar a brána.
- **Kočárovna** je příslušenstvím zájezdního hostince „Na Špici“. Dříve se zde „garážovaly“

¹ Dřevozpracující družstvo vzniklo v roce 1994 oddělením hospodářské činnosti neochranářského charakteru ze ZO ČSOP ORLICE (truhlářská výroba, výstavba roubených domů a tehdy i opravy dřevěných historických památek apod.) dle tehdejších požadavků sněmu ČSOP.

kočáry a povozy a svému původnímu účelu slouží tato stavba víceméně i v současné době ve skanzenu. Je zde umístěna expozice dopravních prostředků a zemědělských strojů.

- **Roubené stavení (škola) ze Všeštar u Hradce Králové** bylo vystavěno cca v polovině 18. století a jako škola fungovala v letech 1767 – 1770. Předtím i později sloužila jako obytný dům. Do skanzenu byla přesunuta v roce 2006 a rekonstruována v letech 2008-2010. V objektu je umístěna expozice bydlení. Majitelem stavby je ZO ČSOP ORLICE.
- **Špýchary ze Semechnic u Opočna a z Prasku u Nového Bydžova** jsou prvními přenesenými stavbami, které našly ve skanzenu své nové místo. V obou z nich jsou umístěny expozice a oba se stanou v budoucnu součástí menší zemědělské usedlosti. Majitelem špýcharu z Prasku je ZO ČSOP ORLICE.
- **Sušárna ovoce** je přesnou a zcela funkční replikou původní sušárny ze **Semechnic u Opočna**. První ovoce se zde zkušebně sušilo na sklonku léta 2007.
- **Kovárna z Královéhradecka** je funkční replikou typické kovářny, které se vyskytovaly v regionu Královéhradecka. Stavba byla realizována v letech 2009-2010. V objektu je funkční kovářská a podkovářská dílna s historickým nářadím a vybavením, která slouží jako expozice.
- **Vodní mlýn z Bělče nad Orlicí**. Původní objekt mlýna, ze kterého zůstalo pouhé torzo, byl přenesen do skanzenu v roce 2003. V letech 2004-2009 probíhaly přípravné práce (projektová dokumentace, povolovací řízení, nákupy materiálu a některých výrobků pro stavbu, příprava staveniště). Vlastní výstavba byla zahájena v roce 2009 budováním základů. Hlavní část prací proběhla v roce 2011 (zhotovení vlastní roubené budovy mlýna až po kompletní dokončení exteriéru). V letech 2012-2016 probíhaly práce na dokončování interiérů a obnově mlýnské technologie. V roce 2016 pak práce na obnově završilo vybudování vodního hospodářství, čímž byl mlýn uveden do provozuschopného stavu. V roce 2017 byl mlýn definitivně zkolaudován. ZO ČSOP ORLICE má objekt mlýna v dlouhodobém pronájmu za účelem zřízení expozice a je investorem části jeho obnovy.
- **Areál „Východočeského statku“**. Vzhledem k širším aktivitám ve skanzenu, které se v posledních letech rozrostly také o zemědělskou činnost a chov domácích zvířat i novou techniku, je nutné řešit také rozšíření provozního zázemí. To je navrhováno jako areál s pracovním názvem „Východočeský statek“, který bude mít formu uzavřeného statku. Součástí areálu je truhlářská dílna vybavená historickým strojním vybavením a ručním nářadím, která slouží jako expozice. Výstavba areálu byla zahájena v roce 2014. Koncem roku 2020 byla zahájena stavba poslední části statku – hospodářského objektu, ve kterém bude expozice motorových dopravních prostředků. Dokončení je předpokládáno v roce 2021.
- **Větrný mlýn z Librantic**. Další realizovanou stavbou ve skanzenu je kopie nedochovaného větrného mlýna z Librantic. Objekt zanikl ve 2. pol. 40. let 20. století. Podkladem pro zhotovení kopie mlýna je jednak zaměření a výkresová dokumentace z roku 1943 a také historické fotografie zachycující mlýn v době, kdy byl ještě zcela v pořádku, i v době jeho likvidace v roce 1947. Přípravné práce byly zahájeny v roce 2019 a hlavní část realizace mlýna proběhla v roce 2020.

Mezi drobné stavby patří např. kopie **kapličky z Humburk, zvonička z podhůří Orlických hor** a také **podhorská stodola** realizovaná v roce 2010, která slouží jako depozitář exponátů či objekt **studny u mlýna** realizovaný v roce 2012. Další drobnou stavbou je **včelín** realizovaný v roce 2018. Nejnovějším drobným objektem je pak **pila jednuška z Kosteleckých Horek** dokončená v roce 2019.

Stavby jsou doplňované dobovými expozicemi ze života jejich obyvatel, expozicemi řemesel, pracovních nástrojů, nářadí i strojů běžných v životě minulých generací.

3.1.2 VÝSTAVBA A PROVOZ SKANZENU V ROCE 2020

Podobně jako v předchozích letech se ZO ČSOP ORLICE výrazně podílela na výstavbě a provozu Podorlického skanzenu v Krňovicích. Hlavní aktivitou byla bezesporu výstavba větrného mlýna z Librantic, na kterou se podařilo získat významný finanční příspěvek Královéhradeckého kraje. Na počátku roku 2020 bylo získáno stavební povolení a mohla tak začít vlastní výstavba mlýna, jehož dřevěná konstrukce byla předpřipravena ve formě stavebnice již v roce 2019. Po velice rychlém sestavení stavby přímo na místě probíhala po většinu roku výroba kompletní mlecí technologie (výroba a instalace perutí, palečnického kola, brzdy palečnického kola a dalších součástí mlecího složení, jako jsou cévovka s napojením mlecích kamenů, kypřice, lub s násypkou, moučnice aj.). Koncem roku 2020 bylo požádáno o kolaudaci mlýna, která bude vydána na počátku roku 2021. Následovat bude vytvoření expozice mlýna tak, aby mohl být zpřístupněn návštěvníkům skanzenu již od počátku sezóny roku 2021.

Foto 2-3 Větrný mlýn z Librantic po dokončení hrubé stavby (duben) a po osazení perutí a celkovém dokončení stavby (říjen).

Foto 4-5 Výroba a osazování perutí (duben 2020)

Foto 6-7 Pohled do mlýnice po dokončení mlecího složení, detail palečního kola.

Dále probíhala zejména běžná údržba a průběžné opravy a úpravy objektů a areálu skanzenu. Koncem roku 2020 byla zahájena stavba poslední části Východočeského statku – hospodářského objektu, ve kterém bude expozice motorových dopravních prostředků. Tato stavba probíhá plně v režii našeho partnera a její dokončení je závislé na finančních a časových možnostech a předpokládá se v roce 2021.

ZO ČSOP ORLICE spolupracuje také na vlastním provozu skanzenu. Také v roce 2020 tuto práci zajišťovali 3 naši zaměstnanci a také brigádníci a členové – dobrovolníci. Rok 2020 byl těžce poznamenán jednak probíhající rekonstrukcí silnice v Krňovicích a také globální epidemií koronavirového onemocnění a protiepidemiologickými opatřeními. Po první polovinu roku tak byl skanzen dopravně prakticky odříznut od světa a zároveň bylo nutno zrušit všechny hromadné akce. Rok 2020 tak byl prvním rokem, kdy jsme museli vynechat všechny kulturní a osvětové akce pro návštěvníky. Vlastní návštěvnický provoz skanzenu mohl být v plném rozsahu obnoven až cca od poloviny července po otevření silnice a předčasně byl ukončen počátkem října z důvodu nástupu druhé vlny pandemie.

Celkem navštívilo Podorlický skanzen za rok 2020 cca 4.600 návštěvníků (do tohoto počtu nejsou zahrnuti účastníci programů Ekocentra Orlice ani účastníci soukromých akcí ve skanzenu), což je méně než poloviční návštěvnost oproti roku předchozímu.

Tab. 1 Vývoj návštěvnosti skanzenu od roku 2007 (zahrnuje i návštěvníky kulturních a osvětových akcí pro veřejnost – viz kap. 3.2.3, nezahrnuje účastníky programů Ekocentra Orlice – viz kap. 3.2.2 a soukromých akcí – viz kap. 3.7.)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet návštěvníků	3.000	5.950	7.590	8.020	7.550	7.300	9.135	9.758
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Počet návštěvníků	8.589	11.077	11.676	10.855	9.916	4.619		

3.2. EKOCENTRUM ORLICE

Od roku 1998 provozujeme ekocentrum, které se v současné době specializuje na environmentálně vzdělávací aktivity a poskytování informací týkajících se životního prostředí nejširší i odborné veřejnosti. Od roku 2007 je jeho oficiální název „Ekocentrum Orlice“ a sídlí v budově zájezdního hostince „Na Špici“ v Podorlickém skanzenu. V objektu je k dispozici kancelář, sál s příslušenstvím (vybavená kuchyňka) pro cca 50 – 60 osob vhodný pro pořádání osvětových, vzdělávacích a společenských akcí a informační kancelář, která slouží zároveň jako pokladna skanzenu. Vzhledem k tomu, že využitelnost budovy je mnohem širší (akce pořádané ZO ČSOP ORLICE prostory zdaleka plně nevytíží), nabízíme prostory i pro další organizace a

zájemce. Výstavba a vybavení budovy Ekocentra Orlice probíhala mj. i za finanční podpory Královéhradeckého kraje, s dotací z programu LEADER ČR (Ministerstvo zemědělství) a z programů Dřevo (ÚVR ČSOP + LČR s.p.).

Pro provoz Ekocentra Orlice a chod ZO ČSOP ORLICE bylo nutné již v roce 2007 přistoupit k profesionalizaci naší ZO a přijetí jednoho pracovníka do trvalého pracovního poměru. V roce 2008 byl zaměstnán na poloviční úvazek další pracovník. Od roku 2009 má ZO ČSOP ORLICE celkem 3 pracovníky – v roce 2020 jeden zkrácený úvazek na 6 hodin (z důvodu výkonu zastupitelského mandátu) a dva čtvrtinové. Značná část naší činnosti je však i nadále založena na dobrovolné práci členů ZO.

3.2.1 EKOPORADENSTVÍ

V průběhu roku 2020 probíhal, stejně jako v letech předchozích, běžný provoz naší ekoporadny / infocentra, kdy jsou nejšířší veřejnosti poskytovány informace o ochraně přírody (zejm. ochrana zeleně a cenných přírodních lokalit, problematika péče o živočichy – labutě, ježky, nálezy mláďat apod.) s důrazem na informace o činnosti ČSOP a jeho programech (Místo pro přírodu, Zvíře v nouzi a záchranné stanice, Živá zahrada apod.). Specializujeme se dále na poradenskou činnost pro zájemce z řad občanských sdružení a aktivních občanů, která spočívá v konzultacích problémů spojených s účastí ve správních řízeních a dalších rozhodovacích procesech jako je EIA nebo územní plánování (problémy procesní i odborné). Důležité je i zprostředkovávání kontaktů (na nevládní organizace, státní orgány či odborné instituce), informace o záchranných stanicích pro živočichy apod. V neposlední řadě se zabýváme i poradenstvím v oblasti obecně environmentální (problematika odpadů, šetrná domácnost, Fair Trade, spotřebitelství,...).

Ekocentrum se věnuje také propagaci dřeva jako environmentálně šetrného stavebního materiálu. Dřevostavby, které chápeme jako environmentálně příznivé stavby s minimálními energetickými nároky jak na zajištění stavebních materiálů, tak na vlastní provoz, znamenají nový trend ve stavitelství. Stále jsou však v lidech zakořeněné různé, zpravidla hanlivé mýty a pověry o stavbách ze dřeva, které způsobují stále poměrně malý zájem o výstavbu ze dřeva v ČR v porovnání s vyspělými zeměmi. Důraz při propagaci je kladen na zpracování dřevní hmoty v blízkosti místa jejího vzniku. K těmto účelům využíváme vlastní, již dříve zpracované materiály. Další oblastí, kam směřuje řada dotazů je program záchrany starých a krajových odrůd ovocných dřevin.

Řada dotazů a žádostí o pomoc či informace je vyřizována osobně – zejména přímo v informační kanceláři Ekocentra, v některých případech jsou nutné i výjezdy. Většina informací je však podávána telefonicky či po e-mailu. Podávání informací se vztahuje i na sdělovací prostředky a spočívá jednak v informování o vlastních akcích a aktivitách a jednak v podávání vyjádření k různým aktuálním záležitostem (kácení dřevin, zásahy do přírodovědně cenných území, připravované stavby apod.), kdy se na nás novináři obracují sami.

3.2.2 PROGRAMY PRO ŠKOLY I MIMOŠKOLNÍ KOLEKTIVY DĚTÍ

Klíčovou aktivitou Ekocentra Orlice jsou ekovýchovné a také tvůrčí programy pro děti a mládež. Ty probíhají přímo ve skanzenu a v jeho okolí zejména v návaznosti na prohlídky skanzenu, kdy je představován vývoj zemědělství, techniky, krajiny, bydlení apod. Kromě komentovaných prohlídek skanzenu, při nichž je kladen důraz i na environmentální aspekty života lidí na venkově v minulosti a srovnání s dneškem, máme připraveny také programy zaměřené na přírodu a její ochranu. V tomto směru je velkou výhodou kvalitní přírodní a krajinné zázemí skanzenu a ekocentra. Velký zájem ze strany dětí je i o hospodářská zvířata chovaná v areálu skanzenu (zejména koně plemene slezský norik, skot, kozy, dále husy a slepice tradičních plemen). Velmi oblíbenými zůstávají programy na zpracování vlny (od ukázky a povídání o ovčích pasoucích se na pastvině až po výrobu drobných výrobků z vlny) a

lnu či seznámení s výrobou mýdla. Děti tak mají možnost si přímo vyzkoušet náročnost prací směřujících k získání základních potřeb, jako např. textil a ošacení či základní hygienické potřeby. Čistě tvůrčí programy pak zahrnují práci s tradičními i méně tradičními, zejm. přírodními materiály jako je práce s proutím, textilními materiály, výroba perličkových ozdob (zejm. před vánocemi), drátkování apod.

Počty realizovaných ekovýchovných programů v roce 2020 byly drasticky poznamenány událostmi, které výrazně ovlivnily i běžnou návštěvnost skanzenu. Zrušení školní docházky v rámci protiepidemických opatření a zákaz aktivit ve větších skupinách bylo příčinou úplného výpadku návštěvnosti našich programů v prvním pololetí (v lednu a únoru je návštěvnost minimální) a dále od října až do konce roku. Zůstalo tak pouze krátké období měsíce září a několika dnů na počátku října a dále programy pro mimoškolní skupiny v průběhu letních prázdnin.

Celkem bylo v roce 2020 realizováno cca 920 účastníkohodin programů, což představuje přibližně 560 účastníků z cca 20 různých subjektů (škol apod.) – vývoj návštěvnosti Ekocentra Orlice shrnuje následující tabulka (zahrnut je i pedagogický doprovod).

Tab. 2 Vývoj návštěvnosti programů Ekocentra Orlice (vč. pedagogického doprovodu)

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Počet účastníků	0	560	2.560	2.300	3.250	2.640	3.480	4.420
Rok	2015	2016	2017	2018	2019	2020		
Počet účastníků	3.820	4.464	2.684	3.120	2.439	560		

V roce 2020 obsahovala nabídka Ekocentra Orlice celkem 16 různých programů. Ekocentrum je zapojeno do Sítě environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty pro Královéhradecký kraj. Ekovýchovné a tvůrčí programy jsou publikovány na našich internetových stránkách, kde je kompletní aktuální nabídka.

Realizace aktivit Ekocentra Orlice v oblasti EVVO byla podpořena Královéhradeckým krajem v rámci projektu „EVVO při Ekocentru Orlice v Krňovicích v roce 2020“.

3.2.3 KULTURNÍ A OSVĚTOVÉ AKCE PRO VEŘEJNOST

Vzhledem k probíhající globální pandemii koronavirového onemocnění a přijatým protiepidemickým opatřením se v roce 2020 tradiční kulturní a osvětové akce ve skanzenu nekonaly.

3.3. ÚČAST VE SPRÁVNÍCH ŘÍZENÍCH A DALŠÍ PODOBNÉ AKTIVITY

3.3.1 SPRÁVNÍ ŘÍZENÍ

V roce 2020 pokračovala v menší míře účast ZO ČSOP ORLICE ve správních řízeních podle §70 zákona č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny, popřípadě i jiných zákonů. **V tomto roce jsme se přihlásili jen do jednoho řízení.** Oblastí našeho zájmu i nadále zůstává převážně Hradec Králové, kde pravidelně sledujeme vyhlášená řízení a zásahy do přírody a krajiny. Do řízení se pak přihlašujeme pouze v nejzávažnějších případech.

Tab. 3 Přehled správních řízení, do kterých se ZO ČSOP ORLICE přihlásila v roce 2020

Účast ZO ČSOP ORLICE ve správních řízeních celkem:		1 případ
Z toho:	Řízení o povolení kácení dřevin	1 případ

3.3.2 ÚČAST V EIA A SEA

V roce 2020 se ZO ČSOP ORLICE nezapojovala do procesů EIA a SEA. Průběžně však sledujeme probíhající hodnocení a připravované záměry v Hradci Králové a okolí.

3.3.3 ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

V roce 2020 se ZO ČSOP ORLICE nezapojovala do územního plánování – nadále však sledujeme pořizování nového územního plánu města Hradec Králové a vypořádání námi dříve podaných připomínek. Vývoj kolem nového územního plánu je velmi zdlouhavý a vypořádání připomínek se protahuje.

Foto 8 Důvodem naší účasti ve správním řízení v roce 2020 se stala záchrana unikátních exemplářů borovice těžké (*Pinus ponderosa*) v areálu Gayerových kasáren v Hradci Králové. Nepochopitelnou záminkou pro kácení 2 kusů zdravých borovic mimořádného vzrůstu se staly nejasné kompoziční důvody připravované rekonstrukce parteru kasáren. Správní řízení bude pokračovat v roce 2021, ale již nyní vypadá situace optimisticky a je velká šance, že borovice budou spolu s dalšími dřevinami, původně též určenými ke kácení, zachovány.

3.4. KRAJOVÉ ODRŮDY OVOCNÝCH DŘEVIN

V průběhu roku 2020 byly, stejně jako každý rok, pravidelně ošetřovány genofondové plochy ve skanzenu. Většina prací se zaměřovala na péči o již vysazené dřeviny, sady a aleje. To zahrnovalo ošetřování stromů, výchovný řez a stříh, pravidelné sečení sadů a zalévání mladších stromů v průběhu léta. Výsadba podnoží již nebyla prováděna. Zbývající stromky ve školce byly na jaře vysazeny do terénu jako náhrada uhynulých sazenic z minulých let. Většina v dřívějších letech vysazených stromů je již stabilizovaná a samostatná, provádění závlivky u těchto dřevin již prakticky není nutné provádět ani v suchém období.

Úroda v roce 2020 byla oproti roku předchozímu vyšší. U plodících stromů průběžně dochází k ověřování správného určení odrůd. Rovněž v tomto roce pokračoval zájem návštěvníků o informace o starých odrůdách i poptávka po našich výpěstcích a ovoci.

3.5. CHOV DOMÁCÍCH ZVÍŘAT A ZEMĚDĚLSKÁ ČINNOST

Chov ovcí v režii naší organizace jsme v roce 2020 dočasně ukončili a nadále je ve skanzenu v Krňovicích provozován chov hospodářských zvířat, která nejsou v majetku ZO ČSOP ORLICE. Jedná se o 2 koně plemene slezský norik a od roku 2017 také jednoho poníka a několik koz. Od roku 2018 je ve skanzenu chován skot, ke konci roku 2020 v počtu 5 ks. Dále

zde pokračuje chov slepic tradičního českého plemene a také hus. Hlavním účelem chovu zvířat je údržba přilehlých travnatých pozemků pastvou a využití sena získaného na pozemcích v naší péči. Tyto chovy hospodářských zvířat slouží i pro účely environmentální výchovy (což je vhodné zejména pro návštěvníky z řad městských dětí). V majetku naší organizace zůstává chov včel, který pokračoval i v roce 2020.

V současné době obhospodařujeme cca 17 ha pozemků. Technicky zajišťujeme obdělávání ve spolupráci s naším partnerem Dřevozpracujícím družstvem. V červnu roku 2020 došlo k dvojímu zaplavení luk u Orlice velkou vodou a ke znehodnocení sena, které nebylo možné využít ke krmení a nenašel se pro něj ani odbyt pro energetické využití. Seno tak muselo být zlikvidováno, což představuje další ztrátu pro hospodaření skanzenu v roce 2020.

3.6. DALŠÍ AKTIVITY

V rámci dalších aktivit ZO ČSOP ORLICE probíhala zejména pravidelná údržba a provoz výstupů projektů z předchozích let – zejm. velkých projektů Revitalizace toku, nivy a mokřadů u Krňovic (2012) a Les Kapounství pro odpočinek a poučení (naučná stezka a koutek ochrany přírody, 2014) dle podmínek dotačních programů. Pokračuje také péče o neovocnou zeleň v areálu skanzenu i v jeho okolí.

3.7. HOSPODÁŘSKÁ ČINNOST

V rámci provozu skanzenu zajišťujeme na základě živnostenských oprávnění také doplňkové služby pro návštěvníky, jako je zejména poskytování občerstvení či výroba a prodej drobných upomínkových předmětů a další služby. ZO ČSOP ORLICE je držitelem živnostenských oprávnění pro hostinskou činnost a dále několik živností volných a také pro zemědělskou činnost (viz kap. 3.5.). V roce 2020 došlo k rozhodnutí z organizačních důvodů výrazně omezit hospodářskou činnost spočívající v hostinské činnosti a prodeji upomínkových předmětů. Tyto činnosti v průběhu roku přešly na našeho partnera Dřevozpracujícím družstvo. V režii ZO ČSOP ORLICE nadále bude probíhat pouze prodej vlastních výrobků (zejm. drobných upomínkových předmětů) a také pronájem prostor ekocentra pro pořádání soukromých společenských akcí (svateb, oslav apod.). Celkový počet návštěvníků těchto akcí v roce 2020 činil 450. Výnosy z této činnosti jsou využívány pro spolufinancování projektů ZO ČSOP ORLICE a pro zajištění běžného chodu organizace.

3.8. SPOLUPRÁCE S DALŠÍMI ORGANIZACEMI A JEDNOTLIVCI

Při výstavbě a provozu Podorlického skanzenu i nadále spolupracujeme s Dřevozpracujícím družstvem, které je hlavním realizátorem skanzenu a partnerem ZO ČSOP ORLICE. Spolupráce probíhá na základě partnerské smlouvy.

V oblasti environmentální výchovy pak pokračovala v roce 2020 spolupráce zejména se Střediskem ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER, odborem ŽP a zemědělství Krajského úřadu Královéhradeckého kraje a řadou dalších organizací. ZO ČSOP ORLICE má od roku 2008 svého zástupce v krajském poradním sboru pro ekologickou výchovu.

Klíčovou organizací, jejímž členem je ZO ČSOP ORLICE od roku 2007, a se kterou velmi aktivně spolupracujeme je místní akční skupina Nad Orlicí, sdružující nevládní organizace, obce, podnikatele i jednotlivce v regionu okolo Orlice. Účelem této spolupráce je rozvoj regionu v okolí Orlice, což zahrnuje i Podorlický skanzen v Krňovicích.

V ochrannářských aktivitách probíhala v roce 2020, stejně jako v předchozích letech, zejména naše spolupráce s dalšími organizacemi podobného zaměření v Hradci Králové a okolí – v první řadě se ZO ČSOP Jaro Jaroměř a dále s místními občanskými sdruženími v Hradci Králové. Jedná se zejména o společnou účast ve správních řízeních ve městě a okolí.

Kromě toho fungovala i spolupráce s řadou jednotlivců – zájemců o ochranu přírody a památek a aktivních občanů zejména v Hradci Králové.

3.9. INTERNETOVÁ PREZENTACE ZO A JEJÍCH PARTNERŮ

Internetové stránky společné pro Podorlický skanzen v Krňovicích, ZO ČSOP ORLICE a Dřevozpracující družstvo z přelomu let 2009/2010 již přestávají vyhovovat a bude nutné přistoupit k jejich úpravě či náhradě modernější webovou prezentací (předpoklad v roce 2021). Stránky jsou zatím pravidelně aktualizovány a udržovány. ZO ČSOP ORLICE má ve své sekci jednak informace o Ekocentru Orlice a jeho službách, včetně aktuální nabídky ekovýchovných programů pro školy, dále informace o ekoporadně či výroční zprávy za poslední 4 roky.

<http://www.krnovice.cz>

4. ÚČETNÍ UZÁVĚRKA K 31. 12. 2020

Účetní uzávěrka k 31. 12. 2020 bude zpracována jako zvláštní příloha.

V Hradci Králové dne 3. února 2021

Výroční zprávu zpracoval: Adam Záruba

Foto 1 na titulní straně: Hlavní aktivitou roku 2020 byla výstavba větrného mlýna z Librantic. Celkový pohled z ovocného sadu za skanzenem v říjnu 2020.